

The Hebrew University of Jerusalem

Syllabus

Religion Law and State: Key Theories and Issues - 62913

Last update 20-09-2023

HU Credits: 4

Degree/Cycle: 1st degree (Bachelor)

Responsible Department: Law

Academic year: 0

Semester: 2nd Semester

Teaching Languages: Hebrew

Campus: Mt. Scopus

Course/Module Coordinator: Adiel Zimran (Ph.D)

Coordinator Email: zimranadiel@gmail.com

Coordinator Office Hours:

Teaching Staff:

Dr. Adiel Zimran

Course/Module description:

Religion and law occupy a dominant place throughout human history and their presence also accompanies modern society. Before the modern era, religion occupied a central place in public and private life and also included politics, ethics, and law. Modernity and liberalism, have liberated civil society from the coercive elements of religion and led to a reduction of its presence in the public sphere in favor of civic and autonomous systems based on purely rational and universal considerations. Yet despite these historical changes that have taken place in Western society, religion continues to accompany modern public life, it is evident in public sphere, shapes the common narrative, influences the social norms, and defining its proper place is one of the core issues in all Western countries.

Moreover, the question of the proper balance in religious-state relations is one of the main issues in public discourse in Israel, and it has been discussed extensively in the courts, inter alia, in constitutional and administrative contexts.

The course will deal with the broad context of the relationship between religion and law, and in particular with the relationship between religion and state.

The seminar will combine reading and discussion of primary sources and reading research literature and key judgments about the course topics.

Course/Module aims:

Learning outcomes - On successful completion of this module, students should be able to:

- To Understand the theoretical context of research on religion and state
- To understand the main tensions on the issue of religion and state

Attendance requirements(%):

Teaching arrangement and method of instruction:

Course/Module Content:

ההבדל בין תיאולוגיה לדת

- Witte John The Study of Law and Religion in the United States: An Interim Report

ECCLESIASTICAL LAW JOURNAL (2012)

- Clifford Geertz, Religion as a Cultural System in, *THE INTERPRETATION OF CULTURES* 119 (1973)

- TALAL ASAD, FORMATIONS OF THE SECULAR: CHRISTIANITY, ISLAM, MODERNITY (2003)

- M. ELIADE, THE SACRED AND THE PROFANE: THE NATURE OF RELIGION (1961) (1999) - רודולף אוטו, הקדושה

- מקס ובר, האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם (ב' מורן תרגם, 1984) מה בין דת למשפט?

- מנחם מאוטנר, משפט ותרבות (2008)

- רוברט קובר, נומוס ונרטיב (אביעד שטיר תרגם, 2012)

- חנוך דגן "התפיסה הריאליסטית של המשפט" ספר דליה דורנר 303 (תשס"ט)

- מרי דגלס, טהר וסכנה: ניתוח של המושגים זיהום וטאבו (י' סלע תרגם, 2010)

- הרב יוסף דב סולוביצ'יק איש ההלכה - גלוי ונסתר (1979)

- מרכזי קפלן "על רקונסטרוקציה של מושג העם היהודי" בתוך: עיונים בתקומת ישראל: מאסף לבעיות הציונות, היישוב ומדינת ישראל - עיונים בתקומת ישראל 97 (מיה מבורך תרגום, 2003) שחרור החברה מהדת ושחרור הדת מהפוליטי

נקודות מחלוקת בין חשיבה ליברלית לחשיבה דתית

- ברוך שפינוזה, מאמר תיאולוגי מדיני (חיים וירשובסקי תרגום, 2015)

- Denise Meyerson, Why religion belongs in the private sphere, not the public square in, *LAW AND RELIGION IN THEORETICAL AND HISTORICAL CONTEXT* (PETER CANE, CAROLYN EVANS, ZOE ROBINSON, EDS. 2009)

- Ruth Gavison, Nahshon Perez, Days of rest in multicultural societies: private, public, separate? *LAW AND RELIGION IN THEORETICAL AND HISTORICAL CONTEXT* 186.

- Joseph E. David Legal Reasoning: Structure and Theology in, JOSEPH E. DAVID, *JURISPRUDENCE AND THEOLOGY* 83 (2014)

תרומתה של הדת למחשבה הליברלית היבטים היסטוריים, תרבותיים ואתיים

- הרמן כהן, דת התבונה ממקורות היהדות (1971)

- מייקל וולצר, יציאת מצרים כמהפכה (שושנה צינגל תרגום, 1993)

- MOSHE HALBERTAL AND AVISHAI MARGALIT, IDOLATRY (1998)

- Michael J. Puett, Social order or social chaos, in *THE CAMBRIDGE COMPANION TO RELIGIOUS STUDIES* 109 (ROBERT A. ORSI ED. 2011)

דת ומדינה היבטים תיאורטיים

ליברליזם, סובלנות פוליטית וסובלנות דתית

- ג'ון לוק, איגרות על הסובלנות (יורם ברונבסקי תרגם, 1990)

- R. Murphy Tolerance. Toleration, and the Liberal Tradition, *Polity* (1997) 593-623
- יוסי יונה "גבולות הדמוקרטיה הליברלית בישראל ומגבלות הליברליזם הפוליטי" עיון מט 185 (2000)

- Joseph Raz, Toleration and the Harm Principle, in *ISSUES IN CONTEMPORARY LEGAL PHILOSOPHY* 313 (Ruth Gavison Ed., 1987)

- אליעזר וינברג, דת ומדינה היבטים פילוסופיים (2000)

- W. KYMLICKA, MULTICULTURAL CITIZENSHIP (1996)

- אליאב-פלדרון ומ' בר נביא "שורשי הסובלנות הדתית בתרבות המערב" זמנים 57, 59 (1997)

חופש דת וחופש מדת

- האם קיים שיח ניטרלי - דני סטטמן וגדעון ספיר, "חופש הדת, חופש מדת והגנה על רגשות דתיים" מחקרי משפט כא 5 (תשס"ד)
- רות גבizon, "דת ומדינה: הפרדה והפרטה" משפט וממשל ב 55 (1994)
- אביחי דופרמן, חופש הדת וחופש מדת בראי הרעיון הדמוקרטי (2015)
- Michael McConnell, *Five Reasons to Reject the Claim that Religious Arguments Should be Excluded from Democratic Deliberation*, 1999 Utah L. Rev. 639
- דני סטטמן וגדעון ספיר, "האם מדינה ליברלית רשאית לפעול מתוך הסתמכות על שיקולים דתיים?" מחקרי משפט כה 599 (2009)
- מודלים פוליטיים של יחסי דת ומדינה - בנימין נויברגר "הסדרי דת ומדינה באירופה" בתוך: הקונפליקט דת ומדינה בישראל (נחום לנגטל ושוקי פרידמן עורכים, 2002)
- בנימין נויברגר "דת ומדינה - הסדרים ומגמות במדינות דמוקרטיות" בתוך שני עברי הגשר: דת ומדינה בראשית דרכה של ישראל 3 (מ' בר-און וצ' צמרת עורכים, 2002)
- רות גבizon, "דת ומדינה: הניסיון בארצות הברית", פרסומי מכון שפינוזה (1993)
- Steven K. Green, *The Separation of Church and State in the United States*, in OXFORD RESEARCH ENCYCLOPEDIA OF AMERICAN HISTORY (2014)
- Minkenberg, Michael, "Democracy and Religion: Theoretical and Empirical Observations on the Relationship between Christianity, Islam and Liberal Democracy", 33 JOURNAL OF ETHNIC AND MIGRATION STUDIES 887 (2007)
- דת ומדינה בישראל - הרקע לסטטוס קוו, הסיבות להיחלשותו - אשר כהן וברוך זיסר, "בין הסכמיות שבירה לשבירת ההסכמיות: תמורות ביחסי דת ומדינה בין קונסוציונליזם להכרעה", בתוך רב תרבותיות במדינה דמוקרטית ויהודית 675 (1998)
- מיכאל קוריןלדי, "חופש הדת בישראל - במה נשתנה הסטטוס קוו" שערי משפט ג 287 (2003)
- Yoram Peri, "The 'Religionization' of Israeli Society", 27 ISRAEL STUDIES REVIEW 1 (2012)
- יצחק אנגלרד, "יחסי דת ומדינה בישראל - הקרע ההסטורי רעיוני", מדינה יהודית ודמוקרטית קובץ מאמרים (דפנה ברק-ארז עורכת, 1996)
- תפקידו של בג"צ ביחסי הדת והמדינה בישראל - מנחם אלון "דרך חוק בחוקה: ערכיה של מדינה יהודית ודמוקרטית לאור חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו" אקטיביזם שיפוטי 189 (א' פורת עורך, 1993)
- רות גבizon, מרדכי קרמניצר ויואב דותן, אקטיביזם שיפוטי: בעד ונגד, מקומו של בג"צ בחברה הישראלית (2000).
- בג"ץ 1550/18 עמותת הפורום החילוני נ' שר הבריאות ואח'
- בג"ץ 7625/06 מרטינה רגצ'ובה נ' משרד הפנים
- דנג"ץ 5026-16 שי גיני נ' הרבנות הראשית לישראל

Required Reading:

ההבדל בין תיאולוגיה לדת

- Witte John *The Study of Law and Religion in the United States: An Interim Report* ECCLESIASTICAL LAW JOURNAL (2012)
- Clifford Geertz, *Religion as a Cultural System in*, THE INTERPRETATION OF

CULTURES 119 (1973)

- TALAL ASAD , FORMATIONS OF THE SECULAR: CHRISTIANITY , ISLAM , MODERNITY (2003)

- M. ELIADE, THE SACRED AND THE PROFANE: THE NATURE OF RELIGION (1961)
(1999) - רודולף אוטו, הקדושה

- מקס ובר, האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם (ב' מורן תרגם, 1984)
מה בין דת למשפט?

- מנחם מאוטנר, משפט ותרבות (2008)

- רוברט קובר, נומוס ונרטיב (אביעד שטיר תרגם, 2012)

- חנוך דגן "התפיסה הריאליסטית של המשפט" ספר דליה דורנר 303 (תשס"ט)

- מרי דגלס, טהר וסכנה : ניתוח של המושגים זיהום וטאבו (י' סלע תרגם, 2010)

- הרב יוסף דב סולוביצ'יק איש ההלכה - גלוי ונסתר (1979)

- מרכזי קפלן "על רקונסטרוקציה של מושג העם היהודי" בתוך: עיונים בתקומת ישראל : מאסף לבעיות הציונות, היישוב ומדינת ישראל - עיונים בתקומת ישראל 97 (מיה מבורך תרגום, 2003)
שחרור החברה מהדת ושחרור הדת מהפוליטי

נקודות מחלוקת בין חשיבה ליברלית לחשיבה דתית

- ברוך שפינוזה, מאמר תיאולוגי מדיני (חיים וירשובסקי תרגום, 2015)

- Denise Meyerson, Why religion belongs in the private sphere, not the public square in, LAW AND RELIGION IN THEORETICAL AND HISTORICAL CONTEXT (PETER CANE, CAROLYN EVANS, ZOE ROBINSON, EDS. 2009)

- Ruth Gavison, Nahshon Perez, Days of rest in multicultural societies: private, public, separate? LAW AND RELIGION IN THEORETICAL AND HISTORICAL CONTEXT 186.

- Joseph E. David Legal Reasoning: Structure and Theology in, JOSEPH E. DAVID , JURISPRUDENCE AND THEOLOGY 83 (2014)

תרומתה של הדת למחשבה הליברלית היבטים היסטוריים, תרבותיים ואתיים

- הרמן כהן, דת התבונה ממקורות היהדות (1971)

- מייקל וולצר, יציאת מצרים כמהפכה (שושנה צינגל תרגום, 1993)

- MOSHE HALBERTAL AND AVISHAI MARGALIT, IDOLATRY (1998)

- Michael J. Puett, Social order or social chaos, in THE CAMBRIDGE COMPANION TO RELIGIOUS STUDIES 109 (ROBERT A. ORSI ED. 2011)

דת ומדינה היבטים תיאורטיים

ליברליזם, סובלנות פוליטית וסובלנות דתית

- ג'ון לוק, איגרות על הסובלנות (יורם ברונובסקי תרגם, 1990)

- R. Murphy Tolerance. Toleration, and the Liberal Tradition, Polity (1997) 593-623
- יוסי יונה " גבולות הדמוקרטיה הליברלית בישראל ומגבלות הליברליזם הפוליטי" עיון מט 185 (2000)

- Joseph Raz, Toleration and the Harm Principle, in ISSUES IN CONTEMPORARY LEGAL PHILOSOPHY 313 (Ruth Gavison Ed., 1987)

- אליעזר וינברג, דת ומדינה היבטים פילוסופיים (2000)

- W. KYMLICKA, MULTICULTURAL CITIZENSHIP (1996)

- אליאב-פלדרון ומ' בר נביא "שורשי הסובלנות הדתית בתרבות המערב" זמנים 57, 59 (1997)

חופש דת וחופש מדת

- האם קיים שיח ניטרלי - דני סטטמן וגדעון ספיר, "חופש הדת, חופש מדת והגנה על רגשות דתיים" מחקרי משפט כא 5 (תשס"ד)
- רות גבזון, "דת ומדינה: הפרדה והפרטה" משפט וממשל ב 55 (1994)
- אביחי דופרמן, חופש הדת וחופש מדת בראי הרעיון הדמוקרטי (2015)
- Michael McConnell, *Five Reasons to Reject the Claim that Religious Arguments Should be Excluded from Democratic Deliberation*, 1999 Utah L. Rev. 639
- דני סטטמן וגדעון ספיר, "האם מדינה ליברלית רשאית לפעול מתוך הסתמכות על שיקולים דתיים?" מחקרי משפט כה 599 (2009)
- מודלים פוליטיים של יחסי דת ומדינה - בנימין נויברגר "הסדרי דת ומדינה באירופה" בתוך: הקונפליקט דת ומדינה בישראל (נחום לנגטל ושוקי פרידמן עורכים, 2002)
- בנימין נויברגר "דת ומדינה - הסדרים ומגמות במדינות דמוקרטיות" בתוך שני עברי הגשר: דת ומדינה בראשית דרכה של ישראל 3 (מ' בר-און וצ' צמרת עורכים, 2002)
- רות גבזון, "דת ומדינה: הניסיון בארצות הברית", פרסומי מכון שפינוזה (1993)
- Steven K. Green, *The Separation of Church and State in the United States*, in OXFORD RESEARCH ENCYCLOPEDIA OF AMERICAN HISTORY (2014)
- Minkenberg, Michael, "Democracy and Religion: Theoretical and Empirical Observations on the Relationship between Christianity, Islam and Liberal Democracy", 33 JOURNAL OF ETHNIC AND MIGRATION STUDIES 887 (2007)
- דת ומדינה בישראל - הרקע לסטטוס קוו, הסיבות להיחלשותו - אשר כהן וברוך זיסר, "בין הסכמיות שבירה לשבירת ההסכמיות: תמורות ביחסי דת ומדינה בין קונסוציונליזם להכרעה", בתוך רב תרבותיות במדינה דמוקרטית ויהודית 675 (1998)
- מיכאל קוריןלדי, "חופש הדת בישראל - במה נשתנה הסטטוס קוו" שערי משפט ג 287 (2003)
- Yoram Peri, "The 'Religionization' of Israeli Society", 27 ISRAEL STUDIES REVIEW 1 (2012)
- יצחק אנגלרד, "יחסי דת ומדינה בישראל - הקרע ההסטורי רעיוני", מדינה יהודית ודמוקרטית קובץ מאמרים (דפנה ברק-ארז עורכת, 1996)
- תפקידו של בג"צ ביחסי הדת והמדינה בישראל - מנחם אלון "דרך חוק בחוקה: ערכיה של מדינה יהודית ודמוקרטית לאור חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו" אקטיביזם שיפוטי 189 (א' פורת עורך, 1993)
- רות גבזון, מרדכי קרמניצר ויואב דותן, אקטיביזם שיפוטי: בעד ונגד, מקומו של בג"צ בחברה הישראלית (2000).
- בג"ץ 1550/18 עמותת הפורום החילוני נ' שר הבריאות ואח'
- בג"ץ 7625/06 מרטינה רגצ'ובה נ' משרד הפנים
- דנג"ץ 5026-16 שי גיני נ' הרבנות הראשית לישראל

Additional Reading Material:

Grading Scheme:

- Written / Oral / Practical Exam 70 %
- Active Participation / Team Assignment 10 %
- Presentation / Poster Presentation / Lecture 20 %

Additional information: